

Izhaja 10. in
25. dan vsa-
cega meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
50 kr.

List za šolo in dom.

II. leto.

V Celji, 25. aprila 1881.

8. list.

Puhlica.

Poljedelske čertice.

(Konec.)

Edno njegovih sestavin (kremenokisli kalij) odpelje voda, druga ostane kot glina na mestu. Dolgo se mora ta še namakati, preden se kot godla vsede.

Glino najdemo pri nas večidel po močvirnatih travnikih in njivah, kjer je pa črnkasto plava. Med starimi kmeti je bila dobro znana, ker so ženske hodno platno za janke v njenih mlakah barvale. To, kakor tudi rumeno in rudečo barvo daje železo, katero sploh naše zemljine barva. Železo v nar manjši meri s kislecem združeno barva plavo, črnkasto, pepelnato. S toliko kislecem, kolikor ga samo sprejeti more, daje rudečo barvo (perst, katero imajo tesarji za čertanje). Erja je rudeče železo, katero se je vode napilo, in nam barva glino in ilovko rumeno. Te postanete zopet rudeči, če ju žgemo, ker takrat voda zopet zbeži. (Opeka.) Je li železo, kterega je po zemlji veliko, pa prav na tanko raztrošenega, obstanku rastlinstva neobhodno potrebno, še gotovo ne vemo. Vertnarji ga natrosijo v zemljo, da jim cvetice barva, vsi drugi poskusi so bili do sedaj zmiraj nevgodni.

V glinasti zemlji se korenine zlasti majhnih rastlin dosti razširjati ne morejo. Tudi zrak je prešiniti ne more, zato gnoj dolgo cel ostane. Okoli grud se napravi mastna škorja, ktera vodo ne spusti do srede, če naglo dež pade. Tega se vsakdo lahko prepriča, kdor po „ilovnatih“ klancih hodi ali vozi, ali na takih njivah kaj dela. Do korenin tu voda ne pride. Dežuje močno, se pa glinasta zemlja tako napoji, da je čisto vlačna. Dolgo potem ostane mokra in hladna, ker puhtea se voda veliko toplote potrebuje. V vigredi se pozneje posuši kakor peščena, rastline pozneje ozelenevajo in pozneje tudi zorijo. V mokroti se glina preveč potepta, je toraj ni dobro obdelovati.

Na ujej dobro stori pšenica, ječmen, bob, lan detelja in oves posebno če je kaj apnenca primešanega.

Dobro je na tako zemljo pesek, cestno blato, sip starega zidovja navažati, in z ovčjim, kozjim, konjskim gnojem in pa sè sekanimi vejami gnojiti. Tudi glino žgati je koristno. Če je podlaga peščena, naj se globoko orje. V tem slučaju ima tako zemljišče tudi večo vrednost.

V sorodu z glino je ilovka, ktera se od perve le v tem razločuje, da ima več peska (v 100 delih 60 do 80 delov peska) primešanega. Naš kmet obe brez razločka ilovko imenuje, lončar bolje pozna razloček.

Ima ilovka v večini peska, derži toploto dolgo, če gline ima pri tej omenjene lastnosti. Ilovka je vsem rastlinam ugodna, vendar bolje služi, če ima gline več, rastlinam, ki na tej, če peska, zopet rastlinam, ki na tem rade rastejo.

Glino in ilovko spoznamo kaj lahko. Nove brazde se svetijo. V vročini močno razpokate, in koreninice potergate. Na motikah in oralih rade obvisite; po deževju dolgo mokre ostanete. Med žitom pšenica v njih nar rajše raste. Če se na grudo dihne, smerdi. Mokri se mastno tipate.

Tista zemljina, v kateri je blizo polovica ogljenčevokislega apna, imenuje se apnenčna zemlja. Sami apnenec je nerodoviten kakor pesek ali glina. Z obema pa v omenjeni meri zmešan je prav rodoviten. Obdelovati se da ta zemljina v mokroti in suši; v mokroti se clo sprejema v grude, ktere pa kmalo razpadejo. Vode popije več kakor peščenca, pa manj kot ilovka. Tudi posuši se preje kakor slednja, toraj v suši rastline terpijo. Vgreje se hitro in tudi toploto dolgo derži. Gnoj kmalo strohni, mora tedaj večkrat navožen biti; goveji je nar boljši.

Oves, ječmen, nemška in turška detelja, sočivje i. t. d. na apnenčni zemlji dobro shajajo. Preveč apnenca ali peska zmanjša njeno vrednost. V tem slučaju se ji mora dovažati ilovka.

Po barvi je apnenčna zemlja belkasta; sè solno kislino polita zašumi. Lapuh, hmelina deteljca, divji žajbel in gladež naznanjajo zmiraj apnenčna tla.

Lapor je tista zemljina, v kateri so zmešani: ilovka (glina), pesek in apnenec v pravi razmeri. Nahaja se v persti, ploščicah ali kamenju. Po barvi je sivkast, pepelnat, rudeč, rujav, rumen, bel, i. t. d. Suh popije veliko vode, pa kmalo na zraku razpade. S kisom ali solno kislino oblit zašumi, če je veliko apnenca, močno, če malo, manj. Vinska terta, nemška in turška detelja, graščiča, grab, lapuh, malovna in gladež se na laporji dobro redijo.

Lapor je dober pripomoček za tiste zemljine, katerim apnenca pomanjkuje, ker ta razkroji organske in mineralne snovi, veže kisline in rahlja glino. Po zimi ga je nar boljše na njive voziti, ker potem lahko razpade.

Spoznati se da po sostavinah (glej apnenec, pesek) in je moker polzek kakor milo. V prah stolčen in namočen je mehek kakor žitna moka. Na jezik pritisnjen se prime kakor glina.

Ješenak pravi v svojih „bukve sa kmete“ od l. 1821 o laporji tako: „Mergl (lapor) je ta nar bol hvale vredna semla inu ne more sadosti povsdignena biti. Bolshi je on kakor srebro, slato inu shlahni kameni; . . . vi Mergl sanizhujete, kir na njemu nizh ne raste: Sejte pak na sam domazhi gnoj, kaj bote perdelali? Nizh . . . Mergl tudi sam nizh ne vela, smes-shan inu podoran da dobizhka vezh, kakor domazhi gnoj.*

Doveršek gnjitja živinskih in rastlinskih ostankov je perstenina (črna zemlja); kaže se nam kot rahli, lahki, černi ali černorujavi prah, kateri konečno

ogljeno kislino in vodo razpade. Tu morajo vpljivati zrak, gorkota in voda, drugače organični ostanki le trohniijo.

Na njivi se dela iz rastlin in njihovih korenin kakor tudi iz gnoja, kateri se taj dovaža. V hostah, kjer dražje, praprot, listje, i. t. d. gnjuje, je tu pa tam perstenine nad pol metra visoko. Ta perst vsako zemljišče zboljša. Zmožna je sprejemati iz zraka mokroto, in jo obdržati; sprejema tudi amonijak, naravno rastlinski živež. Amonjak obstoji iz dušeca, kterega je v zraku silno veliko ($\frac{4}{5}$) in vodena.

Dušeca rastline živati ne morejo; raztopljen mora biti v vodi, to pa je le v zvezi z vodencom ali kot amonijak zmožen. V vseh gnjujočih telesih se dušec z vodencom v amonjak družijo, in nam solze v oči sili, kadar se derzemo ga povohati. V živinskem blatu in v vodi ga je veliko, v gnojnici prav veliko; voda ga povžije in rastlinam pripelje.

Zaradi črne barve se perstenina hitro vgreje, vgreje pa tudi zemljino, s katero je namešana. Vendar tudi škoduje, če je preveč, ker tla rahla, ter koreninam močno podstaja jemlje.

Preveč mokrote v njej biti ne smeje, posebno če zrak blizo priti ne more. V tem slučaju se skisa in je polskim rastlinam škodljiva.

Mokrota se naj odpelje po rovih; dobro je tudi natrositi žganega apna ali pepela, ali pa tla enako požgati kakor pri glini.

Ako je kakšna zemljina temno rujava ali črna, ima perstenino. Taka zemljina v deževnici kuhana, ktera voda je potem rujava, kaže veliko perstenine. Kos zemlje po žganju veliko leži kakor poprej, imel je mnogo perstenine. Po toplem dežju perstenina zmiraj po perhnenju smerdi.

Preiskava na sestavo publice je kaj lahka kakor smo spredaj v poskusu vidili. Dostaviti bi bilo še, da, ako vliješ vso kuhano godlo v visok kozarec, se sestavine po teži vsedejo, in so vse skupaj, kolikor jih je bilo v grudi. Se želiš prepričati o prosti kislini, vtakni v to godlo košček plavega lakmovega papirja. Plava njegova barva se hitro spremeni v rudečo, če je količkaj kislina, drugače pa ostane nespremenjena.

Natančneje se napravi stvar tako :

Na večih krajih njive se vzame zemljine, posuši, zdrobi in preseje, ter kamenje in rastlinski primešanci odpravijo. Te zemljine se potem n. pr. 1 klg. strosi v pisker in kakih 5 klg. deževnice na njo vlije. To se blizo 1 uro v piskru dobro huha, potem pa skozi lij vlije, kateri je znotraj s pivnim papirjem obložen (filter). Tako se raztopljeni deli od terdih ločijo. Če se prvi do suhega vreti pustijo, ostane skorja, sestavljena iz kuhinjske soli, žveplenokislega kalija in natrona, solniterokislega kalija (solnitra), kremenokislega kalija in mavca (gipsa). V liju ostalo blato se posuši, potem v ognju dobro prežgé; perstenina zgori, in kolikor manjka 1 klg. (zgornje soli vračunjene) toliko je bilo perstenine.

Prežgana perst se potem vsuje v visok kozarec, polije z deževnico in premeša. Po par minutah mirnega stanja se godla odlije, in tako glina loči, ker se pesek kar vsede. Oboje se dobro posuši in zase tehta.

Če hočeš apnenec iskati, vlij na ilovko vode, potlej pa prilivaj solne kisline, dokler slišiš šumenje. Vse to vlij konečno kakor zgoraj zopet skozi lij, glino posuši in tehtaj.

Vendar se skozi lij ne steka samo apno, ampak tudi par drugih pri-mešanih, ktere se pa ne dajo več z lahkočo dalje določiti. Miha Kokot.

Velikonočnica in zelen teloh.

Primerjavna razprava obeh; učni poskus za višjo stopnjo.

Velikonočnica in zelen teloh se najdete v naših krajih sploh pogosto, a ne na vsakem mestu; zato jih bo moral učitelj sam poiskati in spretnišim, večjim učencem pokazati, ki naj nakopljejo potem toliko rastlin, kolikor jih je treba za pouk v šoli. Naj boljše je, če dobi vsak učenec svoj par (1 veliko-nočnico in 1 teloh), če se pa ne da toliko rastlin dobiti, naj po 3 ali 4 učenci en par opazujejo.

A. Razprava.

Rastlini, kateri imate pred seboj, štejemo med zelišča. Povej mi glavne dele vsake A! Korenine, deblo, listje in cvet. (Kakor samo ob sebi razumljivo, morajo odgovarjati učenci v polnih stavkih.) Ste li rastline gladki ali kosmati? Ena je gladka, ena pa volnato kosmata. Kake barve je cvet? Ena cvete vijoličasto, ena pa zeleno. Rastlina z vijoličastim cvetom se imenuje veliko-nočnica (*g. Küchenschelle*), una sè zelenim cvetom pa zelen teloh. (*grüne Niesswurz*) Zakaj neki tako? Velikonočnica zato, ker cvete okoli velike noči, teloh pa ima zelen cvet. Ponovi, kar smo slišali o rastlinah B! — Poglejte toluhov cvet bolj na tanko! Kaj zapazite okoli notranjih delov cveta? Nekaj listov. Kake podobe so? Okroglaste. Kaki so po barvi? Zeleni. Izpipljite in preštejte jih! Koliko ste jih našeli? 5. Oni obdajajo notranje dele cveta in delajo okoli njih obod, pravi se jim obodni listi. (Ti listi so prav za prav čaščini listi (*Kelchblätter*) in rožiči za njimi venčevi listi (*Blumenblätter*); a otrokom le te razmere razjasniti, bi dalo znabiti težave in učenci bi se znali pozneje, ko se bo razlagalo drugo cvetje, na tej posebnosti spotikati; zato se menda smejo ti zeleni, čaščini listi v ljudski šoli za obodne vzeti.) Poiščite pri velikonočnici obodne liste! Koliko si jih naštel C, Č, D, E? Koliko jih ima toraj? 5 — 8. Kako se ločijo od telohovih? So višnjavi ter bolj podolgasti. — Kaj vidite za obodom pri telohu? Več zelenih rogastih mošnjic. Koliko jih je? 8. Te mošnjice skuhavajo na dnu sladk sok, katerega rade poserkajo bučele; imenujejo se medniki. Nahajamo tudi v velikonočničnem cvetu mednike? Ne. Izpipljite mednike! Kaj dalje zapazite v telohovem cvetu? Mnogo niti z buncicami na vrhu. Zdrobite med prsti nekaj buncic! Kaj je ostalo na prstih? Rumen prah. Prah imenujemo cvetni prah. Mešičku podobnim buncicam, v katerih se nahaja, pravimo prašnice in nitim, katere nosijo prašnice, prašnične niti. Prašnična nit in prašnica s cvetnim prahom imenuje se prašnik. Povej sedaj dele prašnika F!

Prašnična nit in prašnica s cvetnim prahom. Poiščite v velikonočnem cvetu prašnike! Koliko jih je? Mnogo. Kake barve so? Zeleni z rumeno prašnico. In kaki so telohovi? Ravno taki. Izpipljite pri obeh rastlinah prašnike! Kaj vam je še ostalo v cvetu pri telohu? Več niti, katere imajo pa spodaj bunčico. Ti deli so pestiči, ker je bunčica včasih podobna pesti. Raztlačite med prsti pestično bunčico! Kaj je švignilo iz nje? Mnogo drobnih zrnec. Ta zrnca so začetki prihodnjemu semenu; pravi se jim **semenski popki**. Mošnjica (bunčica), v kateri se nahaja, imenuje se **plodnica**, na plodnici stoječa nit **vrat**, z **brazdo** na vrhu. Povej sedaj dele pestiča **K**! Plodnica sè semenskimi popki, vrat in brazda, — Cvetni prah, ki pada na lepljivo brazdo, raste skoz votel vrat do semenskih popkov (do vsacega popka jedno prašno zernce) in stori, da zraste iz popka seme. Semenski popki, pri katerih se to ne zgodi, se posuše. V fižolovem ali grahovem stroku najdemo pogosto take posušene, semenske popke. Povej, kar sem vam povedal o pestiču **L**! — Poiščite pri velikonočnici pestiče! Koliko jih ima? Tudi mnogo. Kako se ločijo od telohovih? So tanjši. Poglejte, koliko semenskih popkov ima plodnica? Samo enega. Kak je vrat po barvi? Spodaj zelen, zgoraj pa violičast. Brazda je zelo drobna. Kaj sem vam poprej povedal o brazdi, cvetnem prahu, vratu in semenskih popkih? Brazda je lepljiva, zato zadržuje cvetni prah, ki na njo pada. Prahova zrnca rastejo skoz votel vrat do vsacega semenskega popka in store, da se razvije iz njega seme. — Povej vse, kar smo slišali o telohovem cvetu **M**! To, kar sem vam povedal o cvetu pri velikonočnici **N**!

Kje najdete cvet pripet pri telohu? Na kratkem cvetnem peceljnu. Kak pa je cvetni pecelj pri velikonočnici? Dolg. V kaj je sploh razdeljeno steblo pri telohu? V več verhov. In kaj nosi vsak vrh? Eden cvet. Kako so imenovali zgornji del vsacega vrha? Cvetni pecelj. Kaj pa nahajamo po stebelu? Liste. Kje sede večidel? Na steblovem viličji. V kaj so listi razrezani? V več peres. Kako je vsako peresce po podobi? Suličasto. Kak je pa spodnji list na stebelu? Širok, skoraj nogi podoben. Vsem listom, ki jih vidite na stebelu, pravimo **stebelni listi**. Kaj pa zapazite na dnu stebela? Nekaj tankih, papirastih lističev. Ti lističi so pokrivali v začetku celo mlado steblo; imenujejo se **krovnji listi**. Ponovi to o listih **O**! Nahajamo tudi pri velikonočnici mesnato, zeleno steblo, kakor smo ga opazovali pri telohu? Takega ni. Katere nadzemeljske dele le vidimo? Cvetni pecelj s cvetom, pa nekaj listov. Kaj zapazite koj pod cvetom? List, ki je spodaj v čašo zraščén zgoraj pa razrezan. Prav za prav so tu trije listi, ki so pa na dnu med sebo zraščeni, zgoraj pa razdeljeni. Ker ovijajo sprva cvetni popek, pravi se jim **ovojni listki**. Ali jih ima tudi teloh? Ne. Koliko najdete pravih listov pri velikonočnici? Več. Katere dele razločujemo pri vsakem? Pecelj in listno ploskev. Je li listna ploskev cela? Razrezana je večkrat. Kake podobe so posamezna peresca? Suličasta pa celoroba? Nahajamo tudi pri telohu take liste? Ne. (Koj ko teloh odevete, dobi nekaj velikih pritličnih, dolgo peceljnatih listov.) Kateri del jim manjka? Pecelj. Listi brez peceljna so **sedeči listi**. Kake liste ima toraj teloh. Sedeče. In velikonočnica? Peceljate. Kje

so priraščeni pri velikonočnici k deblu? Tik tal. Zato jih imenujemo pri-
tlične liste. Kje so pa na telohu raztrošeni? Po stebelu. Takim pa pravimo
stebleni listi. Ponovi, kar sem vam povedal o listih obeh nastlin P!

Opazujte pri telohu tisti del, kateri je tičal v zemlji! Kaj ste našli?
Mnogo glistastih korenin. Kje pa so priraščene? Na debelem, lesnatem in
grčastem korenu. To je telohovo deblo. Kje ima teloh toraj svoje deblo? V
zemlji zakopano. Taka lesnata in v zemlji zakopana debela, ki prezimijo in
vsako spomlad zopet poganjajo, imenujejo se koreniki. Kak korenik pa
ima velikonočnica? Zeló dolgi. Koliko najdete korenin na njem? Manj ko pri
telohu. Zakaj so rastlini korenine? Ž njimi je v zemlji pritrjena in po njih
dobiva večidel svojo hrano. Ponovi to o koreninah in koreniku R! Povej vse,
kar smo se učili dosedaj o obeh rastlinah S! To, kar smo slišali o telohu, a
začni pri koreninah T! To, kar si si zapomnil o velikonočnici, pa začni tudi
pri koreninah T!

Kje smo bili našli teloh? V senčnem jarku pod germovjem. Kaka je
tam zemlja? Peščena. Kje raste toraj zelen teloh? V senčnih krajih v
peščeni zemlji. Kje pa je bila velikonočnica? Na solčnem bregu. V kaki
zemlji je rastla? V prodečni, toraj suhi. Kaka zemlja ji je tedaj naj primerniša?
Prodečna, pa suha. Ponovi to U!

Zeleni teloh in velikonočnica ste strupeni rastlini. Kaj bi se ti zgodilo,
ako bi pojedel kak del katere teh rastlin V? Bi zbolel. Živina nobene ne je.

Sok velikonočnice se porabi v zdravilo pri vodeniki in reumatizmu, pa tudi
pri vrédih (oteklinah?) domače živine; korenino telohovo porabijo v zdravilo pri
blaznosti; že pri starih Gerkih in Rimljanih je slovela njena zdravilna moč.

B. Naloge.

1.) Primerjajte teloh z velikonočnico po teh-le vprašanjih:

Kaj ste obe in kedaj cvetete? Koristite ali škodujete?

Kje rastete? Kak je teloh, kaka velikonočnica (goli ali kosmat)? Kje
imate obe svoje deblo in kak se mu pravi? Kaj priraste v spomladi iz korenike
pri telohu, kaj pri velikonočnici? Kake liste ima teloh, kake velikonočnica?
Kak je telohov cvetni pecelj in česa nima? (ovojnih listov). Kak je obod
pri telohu in kak pri velikonočnici? Kaj še nahajamo pri telohu? (8 mednikov)
Koliko prašnikov in pestičev imate obe rastlini? Koliko semenskih zrnc ima
zrel sad pri telohu; a pri velikonočnici?

2. Popišite po naslednjih vprašanjih a) teloh, b) velikonočnico:

Kje raste in kedaj cvete? Kateri deli so v zemlji? Kaki so nadzemljski?
(volnati, gladki) Kaj veste povedati o koreniku? Kako je steblo? (pri telohu,
velikon. ga nima.) Kaj veste o listih? Kaj ste si zapomnili o cvetnem pecelju?
Kaj vam je znano o obodnih listih, mednikih, (pri telohu) prašnikih in
pestičih? Kaj je v plodnici? Kaj priraste iz semenskih popkov? Je li rastlina
koristna ali škodljiva? Zakaj?

3.) Popišite a) teloh b) velikonočnico po naslednjem črtežu:

Strupena rastlina. Škoduje, koristi. Raste in cvete. Cvet (po barvi.)
Medniki (pri telohu). Prašnikov, pestičev. Dozorjen sad semenskih zrnc

(mnogo, eno samo). Deblo (vzemlji in se imenuje korenik. Na njem (korenine). Iz njega prirase v spomladi. Steblo, listi, cvetni pecelj. Steblo in listi po dorzjenem sadu, a korenik. (L. se posuše, kor. ostane.) —pr—

Strahóvi.

Čertice za dom.

Je li je res kaj strahóv? Ali res kje straši? Učitelj v šoli je rekel, da strahóv ni, da je strah v sredi votel, okrog ga pa nič ni. Pa vendar straši! H Kruljaču, našemu sosedu, pride vsak večer ob polnoči ranjka mu gospodinja strašit: rahlo stopa po stopnicah in ko dojde v prvo nadstropje, pa odklene vrata vseh sob in shramb; potlej pa gre v vsako, in si jo ogleda, počasi korakaje po njej. To traja toliko časa, da ne bije ena. Potem zgine. Oh, tudi jaz se je bojim! Tako pravi Ivanek. Na to mu reče bratec Milan: Veš, jaz sem jo pa že videl pri nas. Da, da, — tudi pri nas se je že oglasila! A pride koj tedaj, ko več luč ne gori v sobi, kjer spim. Dokler je soba razsvetljena se ne prikaže, — a ko mamka lučico ugasnejo, o tedaj jo slišim, kako rahlo stopa po podu, kako potipa zid in vse, kar ji pride pod roke. Jaz pa se tresem, in skrijem pod odejo, mežim sicer, a vendar jo vidim pred seboj, brr— in kar pot me oblije in komaj diham.

Kaj kvasite, otroci o strahovih? Kedó vam pa je natrobil ušesa s takimi rečmi? Matí, pa vsaj ste nam sami pripovedovali o strahu, — in res tudi straši. Jaz sem vam to pravila?! Molči, in ne govori tacih reči! Da, — mamka, vi ste nam pravili o ranjki Kruljačevki, da nima na onem sveti miru, ker je bila tu na zemlji tako zelo trdosrčna in skopa, in da mora sedaj zató po noči okrog hoditi, da si upokoji dušo svojo. Molči! Gotovo se ti je o tem sanjalo, jaz vam že nisem nikoli pravila tacih reči. — Deček molči, ker mora. A vendar bi vam mogel še marsikaj reči, kar ste mu res dejali, — a vi bi mu družega ne mogli odvrniti nego to, kar ste mu sedaj: molči! — Vas samih že sedaj skrbi, ker se fant boji zvečer, ker ga je strah. Radi bi mu ta strah odvadili, a lažje je česa se privaditi nego pa odvaditi. Mu bodete li kedaj iztrebili bojazen, prazno sicer, a vendar dokaj škodljivo? Zgodba, vsakdanja skušnja nas uči, da se i najizobraženejši ljudje, velmoži, bistre glave niso mogli znebiti strahu v vsem svojem življenji. In kedó jim je to zlo vcepil v njih vprsje? Kedó je vzrok temu, da se celó veleum časi ne more otresti popolnoma strahu, da celo njemu pošasti delajo preglavice, čeravno dobro ve, da jih ni, da jih biti ne more? Vi, stariši, ste to povzročili, — a če ne vi sami, pa malomarnost vaša! Zmajavate z glavo, skomizgate z rameni, češ: to ni istina; — a vendar je tako! Le pomislite malo, in uverili se boste, da ni prazno to besedovanja!

Ko so otroci vaši bili še majhni, ko ste jih še zibali, — kako ste jih tačas umirili? S tem, da ste jim pretili s hudim, črnim možem, ki bođe prišel in jih vzal, ako ne bodo kmalu tihi, prav tihi. Potem ste malo kraspali po

zidu, poropotali z nogami ter na tihoma pošepetali: „Ali čuješ, kmalu bo došel ter te vzal.“ Ubogi, mali kričoč hipoma obmolkne, plah se je ozerl po kraju, od koder mu je došel do ušes skrivnosten ropot — potem pa je pričel še bolj kričati ko poprej. In vi ste ga na to vzdignili iz zibelji, posadili ga v naročje svoje, ter mu pretili znova s hudim možičkom. Naposled je vendar otroče, utrujeno in v z n e m i r j e n o, na rokah vaših zaspalo. Tako ste ravnali z njim dalj časa, vedno, ko ste zakričali: hudi pride, — obmolčal je iz navadne mu že bojazni. Ko pa je postal starši, rasla mu je z množino let i terma, samoglavost. In kaj ste zdajci počeli vi? Nič novega! Strašili ste ga zopet po stari svoji navadi: rekali mu, da bo prišel po-nj „bav-bav“, če se koj ne umiri, — in ko to več ni pomagalo, nagovorili pa ste varučko, naj gre kričača strašit. In šla je, — ter jela tolči po zidu, kričati s premenjenim svojim glasom, da, našemila se je celó, da bi ugnala nemirneža. In res je postal miren, vtrujen po prevelikem strahu je zaspal. A to spanje ni bilo navadno, bilo je narejeno, umetno. In ko je otrok dorasel toliko, da mu je bilo pohoditi šolo, — tedaj ste ga zopet strašili: kako trda se mu bode odslej v šoli godila, kako strogo bode učitelj z njim postopal, kako ostro ga kaznoval i. t. d. Hoteli ste mladiču vcepiti sveto bojazen do šole ne vede, kako zlo ste s tem učinili sebi, otroku in učitelju. Jeli res treba strašiti, da vbogajo in se umirijo? Se-li drugod otroci izrejajo tudi tako kakor pri vas? Drugi otroci ustrahujejo se drugače, pa tudi ti se boje, tudi njim blodišjo pošasti po glavi.

Sredi trga v lepi hiši stanuje gospod, velik, častit gospod. Znamenito plačo ima, torej tudi lahko prav po „gosposko“ živi. Oženjen je, lepo ima gospó in „imenitna“ je ta gospá. Mož hodi po svojem opraviilu, žena pa — „pohaja“. Z otroki se le malo ukvarja, in kaj bi se tudi: saj ima za nje „zanesljivega“ posla! — Zvečer, ko je treba otročiče spravljati v posteljčke, — tedaj se pa tudi navadno umakneta roditelja, da ne slišita „neznosljivega“ otročjega krika. Varuhinja pa tudi že hrepeni po miru, tudi ona bi šla rada kam v „vas“. — Zató pa vporablja vsa sredstva, da brzo zaziblje male v sen. „Če ne boš hitro miren, pa pokličem kar „parkeljna“, da pride po te in te odnese v košu. Ali ga slišiš, že gre, kmalu bo tu.“ — Drugo pot pa jim pove kako povest, čudno in strašno se ve da, od samih duhov, čarovnic in pošasti. Otroci so tihi, prav tihi, niti dihati si ne upajo. In ko jim navadno končuje: „Zdaj pa le hitro zaspate, da tudi k vam ne pride tisti hudi mož s črnim obrazom, ali pa tista stara baba z velikim košem na ramenih“ tedaj pa uhožcem kar sapo zapre. Naposled zaspé, — a ni dosti prida to spanje. Vsak hip se otroče zbudi, zaihti in zakriči, ter se jokati jame. In kako bi ne?! Saj mu strašila še v spanji miru ne dado. In mati, ponočno vznemirjenje svojih otrok opazivši, vprašuje se potem: „Ne vem, zakaj se otroci vsak hip tako vstrašijo?“ Zakaj? Zato, ker se zanešeš čisto na varuhinjo, — sama pa svoje dolžnosti ne spolnjuješ! Še drug vzgled!

Konec vasice pri Tomaževih imajo otroci kaj dobro varuhinjo, stara je žena že, a ljubezniva in dobra, kar navlašč za otroke. Lahko se jih ji zaupa,

in brez skrbi! Menite? Angeljsko ima res potrpežljivost, in otročiče spravlja h počitku, ne da bi katero izmed njih kričalo ali celó se jokalo. Pa čudno, tudi te otroke je strah. Kako neki to? Slušajte! — Ravno včeraj jim je pravila povestico, čudapolno povestico o začaranem kraljeviču, ki je moral dosti poskusiti in pretrpeti, preden se je rešil začaranja. Iti mu je bilo po ključ, po zlat ključ, ki je bil spravljen v zlati škatljici. Škatljica ta pa se je nabajala v sobi necega gradu, kojega je čuval ogenj bluvajoč zmaj. Pot do tega gradu bila pa je dolga in nevarna: črni, divji psi, mačke z ognjenimi očmi in druga divja zverjad ga je napadala, gadje in druge kače so se mu ovijale okoli nog ter mu uvirale prihod do zaželjene sobice i. t. d. In ko je bilo te pripovedke konec, pa jim je pripovedavala o „môri“, ki se vleže na speče ljudi ter jim še dihati ne pusti; nekatere otroke je celó že zadušila. Zdajci pač zbegani mali pričnejo plakati, a starka jih tolaži, da môra tlači le hudobne otroke, — oni pa so pridni, ni se jim torej bati te pošasti. Potolažijo se sicer, toda menda le za to pot; strah pa jim je vcepljen za dolgo časa morda za zmirom. Pa ne le male tudi velike otroke tare strah in groza. Tem ni nikedo pravil „čudne“ pripovedi, nihče jih ni strašil z raznimi „bav-bavi“, — in vendar jih je tudi rado strah! Kako to? Poglejte malo v omaro tam v kotičku, ali pa v mizni predal, — in našli boste tu to, kar spriduje možgani odraslim vašim otrokom! In kaj je to? To so knjige, tiste knjige, ki opisujejo čudapolne prigodke, prikazni, ki govoré o spakah, o strašnih bojih z brezglavnimi, v belih prtihi zavitimi pošastmi i. t. d. Tako berilo je strup mladi duši. Obvarujte, stariši, takega berila vaše faute in deklice, kajti ono je tudi vir strahu mladini!

Vam li hočemo navajati še več izgledov? Lahko bi, — a naj bo navêdenih dosti! Čemu pa smo napisali te vrstice? Njih namen je očit:

Nikarte, skrbni roditelji, strašiti vaše dece! Ne ogrenite ji s pošastmi njeno sicer veselo in srečno bitje! Brez laži izrejte otroke svoje, resnico jim vsikdar povejte! Če jim pa pravite o strahovih, tedaj ne govorite resnice: odgojitelju pa naj bode resnica sveta. Istinitost torej in resnica naj vas vodi pri preznamenitem vam odgojniškem poslu, — kajti vzlasti pri vzgoji veljajo našega pesnika B. Mirana pomenljive besede:

Pot ravna, vedi, prava je edina,
Nje v vsem dejanji derži se zvesto;
Hina vstvo, laž je greba korenina,
Resnica naj nad vse ti sveta bo!
Kar misliš v srci, to v dejanji kaži,
Ne sebi, drugim se nikdar ne laži.

Armin Gradišnik.

Poučni izgledi iz prirodoslovja.

Priobčuje Tomaž Romih.

3. Izviri toplote.

Če se bližamo zakurjeni peči, če potipamo les, železo, sneg, led, zaznamo neke posebne občutke in mi imenujemo truplo vroče, toplo, mlačno ali morno, gorko, mrzlo ali studeno. To telesno stanje, ki ga zaznamo z živci in ki ga z gori omenjenimi izrazi zaznamovamo, imenujemo toploto.

Kaj se zgodi, če stoji voda na solnci? Ona se ogreje. — Kako se občutijo peščena tla, na katera je dalj časa solnce sijalo? Topla. — Tukaj imam vzboklo (convex) lečo. Take leče imajo lastnost, da solnčne žarke, ki na nje vpadajo, skupaj zbero.

Zato imenujemo take leče tudi leče zbiralke. Jaz držim lečo proti solnci. Kaj občutim na tistem mestu, kjer se solnčni žarki zbero? Mesto se ogreva. Solnčne žarke napeljem na zažigalne šibice, na gobo ali na kako drugo gorljivo tvarino. Kaj zapazim? Dotična tvarina se vname. Ravno tako, kakor z vboklimi lečami, lahko solnčne žarke z vboklimi ali vdertimi (concav) zrcali skupaj zberem. Če zopet na isto mesto, kjer se žarki zberejo, kako gorljivo tvarino denem, vname se. — Grof Büffon v Parizu sestavil je 168 ravnih zrcal tako, da so odbiti solnčni žarki vsakega zrcala na eno in isto mesto vpadali; s to pripravo vžgal je zložena drva, ki so bila 60 metrov oddaljena. Pripoveduje se, da je Arhimed*) Rimsko brodovje, ki je mimo Sirakuz plavalo, zneko pripravo zažgal. Najberž je imel tako sestavljena ravna zrcala. Kaj nam torej daja solnce razun svetlobe? Toploto.

Solnčni žarki so glavni vir vse toplote na zemeljskem površji. Solnce oddaja vsako leto neizmerno mnogo toplote vsemu svetu. Pouillet je izračunal, da bi ta toplota zamogla raztopiti nebeški obok iz ledu, ki bi bil toliko oddaljen od solnea, kakor naša zemlja in ki bi bil 36 metrov debel.

Deržim roko proti solncu. Enkrat tako, da vpadajo solnčni žarki navpično na roko, v drugo pa tako, da vpadajo poševno. Kedaj občutim več toplote? Tedaj če vpadajo solnčni žarki navpično. Južna stran bregov se bolj ogreje, kakor druge strani. Na strehi, na katero vpadajo solnčni žarki navpično, skopni sneg prej, kakor na tleh. Kedaj torej solnčni žarki bolj ogrevajo, če vpadajo navpično ali poševno? Solnčni žarki najbolj ogrevajo, če navpično na ploskev vpadajo; čim bolj se pa vpadni kot od pravokota loči, tim manj ogrevajo solnčni žarki. Jasno vam bode zdaj tudi, zakaj je poldan vseh letnih časov naj toplejša dnevna doba; zakaj je po letu toplejše, kakor po zimi, čeravno smo po zimi solncu bliže nego po letu. Zjutraj in zvečer vpadajo solnčni žarki jako poševno na zemljo, o poldne pa se vpadni kot le malo od pravokota loči. Ravno tako je po zimi vpadni kot veliko bolj različen od pravokota, kakor po letu. Iz tega sledi dalje različnost

*) Arhimed, slavni Grški modrijan, bil je leta 212 pred Kr. rojstvom, ko se je vdal Sirakuz Rimljanom, od Rimskega vojsčaka v morjen, ko se je ravno z neko matematično nalogo bavil.

zemeljskih pasov. Med obema povratnikoma (*Wendekreise*) je vroči pas; tukaj vpadajo vsako leto po dvakrat solnčni žarki navpično in se tudi drugikrat vpadni kot le malo od pravokota loči. Med obema povratnikoma in tečajnikoma (*Polarkreise*) ležita zmerna pasa; tukaj sicer solnčni žarki nikoli navpično ne vpadajo, a vendar ne preveč, temveč le zmerno poševno. Pasa pa, ki sta od obeh tečajnikov omenjena, sta merzla pasa. Tukaj vpadajo solnčni žarki jako poševno, imajo torej jako malo toplotne moči. (Konec pride.)

Učne slike iz zgodovine.

Spisuje Tone Brezovnik.

XIV. Iznajdba ur.*)

Kako razdeljujemo čas? Na leta, mesece, tedne, dni, ure, minute in sekunde.

Kako dolgo je leto? 365 dni. Kako vemo, kedaj je konec leta? Kedar 365 dni mine. Morali vsak sam dneve šteti? Ne, to nam pove pratika, ktero učeni možje sestavijo.

Kako dolg je mesec? 30 ali 31 dni. Kako vemo, kedaj je konec meseca? Kedar 30 dni mine. Kdo nam to po pove? Pratika; pa tudi sami lahko štejemo.

Kako dolg je teden? 7 dni. Kako vemo, kedaj je konec enega in začetek drugega tedna? Kedar 7 dni mine. Kdo nam to pove? Pratika ali pa sami štejemo. Pri katerem dnevu začnemo?

Kako dolg je dan? 24 ur. Kedaj se začne? O polnoči. Kedaj se konča? O prihodnji polnoči. Nam tudi pratika pove, kedaj je polnoči? Ne, zato si je človek izmislil posebno pripravo ali orodje, ki nima drugega opravila, kot dan na 24 enakih delov ali ur razdeljevati ter človeku povedati, koliki del dneva je ali koliko je na času. Kako imenujemo te priprave? Ure. Je li to koristna priprava? Da, drugače bi ne vedeli lahko kedaj, kako dolgo i.t.d. nam je to ali uno opravljati.

Kdo bi nam moral, ko bi ur ne imeli, povedati del dneva? Solnce. Bi nam li solnce na tanko določilo n. pr. kedaj je $\frac{1}{2}$ 10, $\frac{3}{4}$ 1 i.t.d.? Ne, nego pove nam le, bo li n. pr. že skoro poludne, je li že čez poldne, bo li že skoro konec dneva (noč), oziroma noči (dan) i.t.d. Na tanko nam solnce časa ne more razločevati, za to so edino le ure.

Kolikere ure poznate? Solčne, žepne, stenske in turnske ure.

S solničnimi urami človek solnce nekako prisili mu vendar le (čas) dan na tanko razdeljevati ter povedati, koliko je na času. Kako napravi to človek? (Kratek popis solčnih ur!) So pa li take ure vedno zanesljive? Po noči in kedar je nebo oblačno so nam brez hasni.

*) Ker so iznajdbe srednjega veka itak v novem tretjem Berilu dobro in obširno dovolj popisane, ne mislim č. čitateljev v Popotniku z njimi nadlegovati. Uveršim zato tukaj edino le nekakov „pogovor“ o urah.

Glejte, v starih časih so ljudje le take solačne ure imeli. Pa ker nam one le v lepem dnevu čas naznanjajo, so ljudje premišljevali, kako bi se dalo merilo napraviti, ki bi tudi po noči in pri oblačnem nebu del časa pokazovalo. Izmislili so si tako zvane vodne ure. Kakšne so li te bile? Bile so železna, bakrena, sreberna, zlata ali drugačna škrinjica, ktera je imela spodaj luknjico, skoz katero je voda, s katero so škrinjico napolnili, ven tekla. Znotranje stene te „ure“ so imele zareze v enako velikih razstopih. Ko je voda od ene zareze do druge odtekla, je minola ena, od druge do tretje zareze druga ura i. t. d. Ko je vsa voda iztekla, so posodo vnovič napolnili. Take vodne ure so imeli tedaj povsod, tudi kralji in cesarji, se ve lepo in umetno izdelane. Tako vemo, da je cesar Karol Veliki l. 807 dobil (od bagdanskega Kalifa Harun al Rašid-a) prav umetno izdelano vodno uro v dar. Ta ura je s tem, da je ob 1. uri ena, ob 2. uri dve . . . . ob 12. uri dvanajst bronastih krogel v neko kovinsko skledico palo, tudi ure sama naznanjala. Ko je vseh dvanajst ur minulo, odperla so se na eni strani škrinjice (ure) vrataca in 12 jezdecev je prijezdilo ven, na drugi strani pa zopet noter nazaj.

So bile pa take vodne ure zanesljive, t. j. so-li vedno tanko in prav kazale? Še precej, toda v vročih dneh so bile ure nekoliko krajše kot v hladnejih. Zakaj? Vode se nekoliko v sopar spremeni. Zato so jeli ljudje namesto vode jemati prav droben suh pesek ter dobili tako peščne ure.

Toda vse take ure so bile nepopolne, nezanesljive in nerodne. Z napredujočo omiko se toraj ljudje z njimi niso mogli več zadovoljevati, nego skušali so si lahko rabljive in popolnoma zanesljive ure pripraviti. Po mnogih poskušnjah posrečilo se jim je okolo l. 1000 p. Kr. napraviti ure s kolesci, koje so ali uteži ali elastična peresa gnala. Vendar bile še te ure niso. Bijoče ure iznašli so še le okolo l. 1300. Ker pa te ure še niso imele nihala, so bile še tudi nepopolne in nedostatne. Še le ko so nihalo iznašli (Galilei in Huygens, okolo l. 1650) dobili smo ure, ki nam popolnoma zanesljivo čas merijo. Od tega časa so še le začeli dobre in mnogoverstne ure izdelovati. Okolo l. 1510 so napravili prve žepne ure (Peter Hele v Norimbergu). Zdaj imamo že tudi tistih prav mnogo verst.

Sploh pa so ure sedaj tako potrebne in že tako cene, da jih imajo pri vsaki hiši in tudi že skoro vsak posamezen odrasel mož. (Dalje pride.)

Slovstvo.

(Slavnostna knjižica) o priliki poroke cesarjeviča Rudolfa, ki bode, kakor je znano, 10. maja t. l., pride še te dni na Dunaji na svitlo ter je namenjena slovenski mladini. Naslov ima: „Cesarjevič Rudolf, nastolnik avstrijski“. Knjižica ima večličnih podob, med katerimi ste posebno lepi podobi cesarjeviča Rudolfa in njegove prevzvišene neveste Štefanije. Knjigo, ki obsega 20 strani, je spisal Ivan Tomšič, učitelj na c. k. vadnici v Ljubljani, in založil jo je Karl Rauch, tiskar na Dunaji. Cena posameznim iztiskom

je s poštnino vred 12 kr.; — 10 iztisov velja 1 gld. — 25 iztisov 2 gld. — 50 iztisov 3 gld. 50 kr. — 100 iztisov 6 gld. — 500 iztisov 25 gld. — 1000 iztisov 40 gld. — Naročuje se ta knjižica pod naslovom: *Karl Rauch, Buchdruckerei in Wien, (VI. Hornbostelgasse 4.)*

Dva nova šolska napeva pod naslovom: „K poroki cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Štefanijo“ je zložil učitelj godbe g. Nedved; zraven je tudi kratek životopis visokih zaročencev. Dobiva se pri založniku g. Milici v Ljubljani ter velja posamezno 3 kr., — 10 skupaj 25 kr., — a 100 iztisov 2 gld. 25 kr.

Slovenska Matica v Ljubljani je izdala za leto 1880 sledeče knjige: Letopis za leto 1880, uredil dr. Jan. Bleiweis; Kopitarjeva Spomenica, uredil Jos. Marn; Oko in Vid, spisal J. Žnidaršič; Upljiv vpijančljivih pijač na posamni človeški organizem in na človeško društvo v obče, spisal dr. M. Samec.

Novice in druge stvari.

(Vse celjske šole) bodo imele vsaka za se primerno slavesnost 10. maja t. l. ob priliki poroke presvitlega cesarjeviča Rudolfa.

(iz deržavnega zbora.) Lienbacherjev predlog je bil v gosposki zbornici 8. t. m. s 74 zoper 32 glasov zaveržen in sprejet je bil predlog, kakor ga je izdelala učna komisija gosposke zbornice. 1. člen prenareja § 21. derž. šl. postave 14. maja 1869 in se ima glasiti: „Šolska dolžnost se začinja s šestim in traja do štirinajstega leta. Zadnje dve leti se lahko olajša in skrajša šolsko obiskovanje mladini na deželi, vzlasti ženski mladini, potem revnemu ljudstvu po tergih in mestih tako, da namesto vsakdanje šole, nastopi polletna poldnevna, večerna ali kako drugače na primerni način vravnana šola. Natančneje določi to minister za uk in bogočastje. O pritožbah pozameznih, ki se predlagajo ali pismeno ali ustmeno, takrat pa po zapisniku (protokolu), obakrat pa brez koleka krajnemu šolskemu svetu, ki ima tudi to odobriti, razsoja okrajno šolsko nadzorništvo, o pritožbah celih sosesk pa po zaslišanji okraj. šl. sveta deželni šolski svet.

Iz šole se sme izstopiti le tedaj, ako so se otroci naučili najpotrebnejših za šolo predpisanih predmetov, namreč: veronauka, branja, pisanja in številjenja.

Na konci šolskega leta sme okrajno šolsko nadzorstvo dovoliti učencem izstop iz šole, t. j. takim, ki bodo v prihodnjem šolskem letu 14 let stari, in ki so se naučili šolskih predmetov, a uzroki oproščenja morajo biti važni.

2. člen prenareja §. 23. derž. šl. postave, in sicer tako-le:

Dolžnosti, javne šole obiskati, so oproščeni ali začasno ali stalno: otroci, ki hodijo v višje šole, ali ki hodijo v kmetijsko ali obertnijsko nadaljevalno šolo ali v kako drugo strokovno šolo, ki namestuje šolski pouk: dalje otroci, ki po telesu ali po duhu niso sposobni, doseči učni smoter in niso za šolo; poslednjič taki, katere doma ali po privatnih zavodih poučujejo.

Oboje dostavkov (alinea) §. 32. pričujoče postave ostaja nespremenjeno.

Najnovejše povišanje in znižanje plačilnih redov ljudskih šol na Štajarskem.

Šolski okraj. *)	Povišane šole.	Znižane šole.
Aflenz	—	3 mešane šole iz 3 v 4.
Arnfels	2 meš. šoli iz 4 v 3.	1 „ „ „ 3 v 4
Aussee	—	2 „ „ „ 2 v 3.
Birkfeld	—	7 „ „ „ 3 v 4.
Brežice	—	1 deška šola iz 2 v 3; 1 dekl. šol. iz 2 v 4.
Bruck	—	1 „ „ „ 1 v 2; 1 „ „ „ 2 v 3.
Celje (mesto)	—	1 dekliška šola iz 1 v 2.
Celje (okolica)	—	3 meš. šol. iz 3 v 4.
Deutsch-Landsb.	1 meš. šol. iz 4 v 3.	—
Eisenerz	—	1 dekl. šol. iz 1 v 2.
Fehring	—	1 meš. šol. iz 2 v 3; 1 meš. šol. iz 3 v 4.
Feldbach	—	4 meš. šol. iz 3 v 4.
Friedberg	—	1 „ „ „ 2 v 3.
Frohneiten	—	3 „ „ „ 3 v 4.
Gleisdorf	—	2 meš. šol. iz 2 v 3; 1 meš. šol. iz 3 v 4.
Gradec (okolica)	1 meš. šol. iz 4 v 3.	10 „ „ „ 3 v 4; 3 „ „ „ 2 v 3.
Hartberg	1 „ „ „ 4 v 3.	2 meš. šol. iz 3 v 4.
Irdning	—	1 „ „ „ 2 v 3.
Ivnica (Eibiswald)	—	1 „ „ „ 3 v 4.
Judenburg	—	8 „ „ „ 2 v 3.
Kindberg	—	2 „ „ „ 2 v 3.
Kirchbach	—	4 „ „ „ 3 v 4.
Konjice	—	1 „ „ „ 3 v 4.
Lipnica	—	{ 1 dešk. šol. iz 2 v 3. 1 dekl. „ „ 2 v 3. 2 meš. „ „ 3 v 4.
Leoben	1 meš. šol. iz 3 v 2.	1 dekl. šol. iz 1 v 2; 2 meš. šol. iz 1 v 2.
Liezen	—	5 meš. šol. iz 2 v 3.
Marenberg	1 meš. šol. iz 4 v 3.	—
Maribor (okolica)	—	1 meš. šol. iz 3 v 4.
Mautern	—	4 „ „ „ 2 v 3.
Murek	—	1 „ „ „ 2 v 3.
Pöllau	—	2 „ „ „ 3 v 4.
Ptuj	3 meš. šol. iz 4 v 3.	1 „ „ „ 2 v 3.
Radgona	—	{ 1 meš. šol. iz 3 v 4. 1 „ „ „ 2 v 3. 1 „ „ „ 2 v 4.

*) V neimenovanih okrajih ostalo je vse pri starem.

Šolski okraj.	Povišane šole.	Znižane šole.
Rottenmann	—	8 meš. šol. iz 2 v 3; 1 meš. šol. iz 1 v 2.
Stainz	—	1 meš. šol. iz 3 v 4.
Voitsberg	—	2 dekl. „ „ 2 v 3.
Weiz	1 meš. šol. iz 4 v 3.	1 meš. „ „ 2 v 3.
Vransko	—	1 „ „ „ 3 v 4.

Toraj je

povišanih:

12 mešanih šol iz 4 pl. r. v 3. pl. r.
 1 mešana šola „ 3 „ „ v 2. „ „
 12 narodnih šol skupaj.

znižanih:

48 mešanih šol iz 3. pl. r. v 4. pl. r.
 41 „ „ „ 2. „ „ v 3. „ „
 3 „ „ „ 1. „ „ v 4. „ „
 1 „ „ „ 2. „ „ v 4. „ „
 2 deški šoli iz 2. „ „ v 3. „ „
 4 dekliške šole „ 1. „ „ v 2. „ „
 4 „ „ „ 2. „ „ v 3. „ „
 1 dekliška šola „ 2. „ „ v 4. „ „
 104 narodnih šol skupaj.

(Konec pride.)

(† **Gust. Ipavic**.) absolviran učiteljski pripravnik v Mariboru, sin slavnostnega slov. skladatelja in verlega prijatelja šolstva g. Dr. Gust. Ipavic-a, je umerl v Št. Jurji na južni železnici 20. t. m. v 19. letu svoje starosti. Mariborski uč. pripravniki so mu zapeli nagrobnico pod vodstvom gosp. Mikločič-em. Kako priljubljena je sploh cela rodbina Ipavčeva pri občinstvu je pokazala obilna vdeležba pri pogrebu. Naj bo ranjkemu zemljica lahka!

(**Zgodovinsko drevo**.) Kakor se iz Aten poroča, bilo je pred kratkim vničeno jedno od dveh velikanskih dreves, kateri ste se v Peloponezu do tega leta nahajali. Bila je cipresa, ktero je Pauzanija že leta 400 pr. Kr. popisal, in ktera je rasla kakih 3000 let. Visoka je bila 52 m., premer nad koreninami meril je 3·5 m., obseg kakih 11 m. Postopači Cigani so jo 15. sušca po malomarnosti zažgali. Prebivalci mesta Sparte, blizu ktere je cipresa stala, so neki jako žalostni zaradi tega, še bolj prebivalci kraja Mistra, kateri só od obiskovalcev čudnega drevesa mnogo dobička imeli. Še jedno teh velikanskih dreves, in sicer platana, raste v Peloponezu ob morskem bregu blizu Nauptakta. Ta je še večja, pa mnogo mlajša.

(**Celjsko učiteljsko društvo**) zborovalo bode redno dne 5. maja t. l. po sledečem načertu: 1. Zapisnik. 2. Društvenu poročila. 3. Splošni razgovor o sledečem: Kateri so glavni vzroki, ako se postavno osemletno obiskovanje ljudskih šol popolnoma ne izpolnjuje in sicer gledé a) na vstop pervencev, b) na redno obiskovanje med šolskimi leti, c) na izstop iz šole? Kakšne nasledke ima skrajšano ali pa neredno obiskovanje šol za celo podučevanje?

Kako bi se dalo opoviram v tej zadevi v okom priti? Podpisani odbor ne more si kaj, p. n. društvenike na velevažnost teh vprašanj posebno opozoriti, ter izjavi tu iskreno željo, da bi g. učitelji svojo izvedenost in misli o tej stvari pri društvenem razgovoru v kolikor mogoče obilnem številu razodevali.

4. Nasveti.

Odbor.

(Vabilo.) Vse p. n. društvenike in šolske prijatelje vabimo k skupnemu slovesnemu zborovanju, ktero priredi Ormuško in Ptujsko učiteljsko društvo v proslavo zaroke Nj. Visokosti cesarjeviča Rudolfova dne 5. maja t. l. pri Veliki Nedelji.

Dnevni red. 1. Ob 11. uri depoldne zborovanje v gradu. a) Slavnostni govor (10. maj 1881), — govori g. učitelj Robič. b) Domovinoslovsko predavanje o Veliki Nedelji — predava g. nadučitelj Košar. 2. Ob 1. uri popoldne slovesni obed v Rizmanovi gostilni.

Odbora.

(Učit. društvo za sežansko-komenski okraj) bode zborovalo dne 5. maja t. l. (četrtak) ob 10. uri predpoldne v Sežani sè sledečim dnevnem redom:

1. Pozdrav predsednika g. Anton Lebana.

2. Verificiranje zapisnika minulega učit. zborovanja.

3. Zgodovina v narodni šoli; govori g. Kauté, učitelj v Sežani.

4. O izgovarjanju „l“ in „v“ v nar. šoli; govori g. Vrtovec, učitelj v Dolini.

5. So li premije koristno sredstvo pri odgoji š. mladine, ali ne; govori g. Vodopivec, c. kr. okr. š. nadzornik.

6. Kako naj se tednik spisuje; govori g. Anton Leban, nadučitelj v Komnu.

7. Predlogi.

K obilni udeležitvi uljudno vabi

Odbor.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na spodnjem Štajarkem. Gdč. Mar. Orač pride za podučiteljico iz Doberne pri Celji na dekliško šolo v Ljutomer; gdč. Jos. Vut iz Frankolovega (ok. Celje) v Št. Lenart v slov. Goricah; g. Jos. Kotnik, poduč. v Mozirji za učitelja v Žusem (okraj Šmarje); g. J. Grohmann podučitelj pri Št. Urbanu pri Ptuji za podučitelja v Radgono. G. Jak. Ferk, ravnatelj deške šole v Ptuji je imenovan krajnim nadzornikom ljudske šole v ptujski okolici in učitelj Ivan Robič za šolo v Ajdinu pri Ptuji. G. Mart. Majeen za podučitelja na Doberno in g. K. Fajs v Št. Štefan. — Na Kranjskem. G. Janez Janežič, začasno v Št. Lampertu, sedaj na Berdu pri Podpeči.

G. Jakob Smolej, ravnatelj na c. kr. višji gimnaziji v Ljubljani, je imenovan nadzornikom srednjih šol na Kranjskem in g. T. Glantschnig učitelj na c. kr. nemški deški šoli v Terstu okrajnim nadzornikom ljudskih šol v koperskem okraju.

Popravek. Na strani 105 je med drugo in tretjo versto od zgoraj izostal stavek: „Zameril se je namreč nekterim Ogrom tako, da so ga 9. nov. 1456 v Belgradu umorili v 50. letu njegove starosti.“